

Рекомендації для батьків щодо захисту дітей в цифровому середовищі.

Сучасний світ не можливо уявити без Інтернету. Він став безмежним джерелом для дітей, що пропонує їм навчальні ігри, різного роду розважальні заходи, а також численні способи обміну інформацією, отримання знань та цілеспрямованої взаємодії з друзями, родиною та зовнішнім світом. Проте водночас він став для них надто небезпечним місцем для занять без нагляду. Сьогодні діти та їхні батьки наражаються на численні ризики й виклики: від проблем захисту конфіденційності, поширення свідомо неправдивих новин та «глибоких підробок» до контенту з елементами насильства та іншого неналежного контенту, інтернет-шахрайства, а також загроз у вигляді грумінгу, сексуальних зловживань й сексуальної експлуатації в цифровому середовищі. Крім цього, глобальна пандемія COVID-19 призвела до збільшення кількості дітей, які вперше почали користуватися Інтернетом для продовження своєї освіти та підтримки соціальної взаємодії. Обмеження, зумовлені вірусом, означають не лише те, що чимало дітей більш юного віку починають спілкуватися в Мережі набагато раніше, ніж, можливо, планували їхні батьки, але й те, що через необхідність перегляду своїх робочих зобов'язань багато батьків, як виявилось, не в змозі контролювати своїх дітей, наражаючи їх на ризик доступу до неприйняттого контенту або перетворення на мішень для злочинців, що створюють матеріали, пов'язані із сексуальними зловживаннями стосовно дітей.

Батьки повинні надавати дітям та молодим особам підтримку з тим, щоб ті могли користуватися перевагами технологій безпечно. Їм варто дотримуватися збалансованого підходу і зважати на те різноманіття можливостей, які пропонує Інтернет. Нерідко батьки зосереджують свою увагу на безлічі онлайн-освітніх ресурсах і можливостях для розвитку навичок, проте їм також варто знати та враховувати, що Інтернет надає дітям низку можливостей щодо соціального розвитку – наприклад, основною мотивацією для використання Інтернету можуть бути ігри або особисті захоплення дітей. Коли батьки це розуміють, вони можуть вибудувати більш ефективну взаємодію з дітьми і краще їх підтримати. Для того щоб зробити поведінку дітей та молоді при використанні вебсайтів більш безпечною та відповідальною, батькам варто виходити з необхідності:

- 1) Дізнатися про наявні в цифровому середовищі ризики та можливості для дітей і молоді. Важливо вміти розпізнавати потенційні загрози, на які можуть наражатися діти, але при цьому пам'ятати, що наявність ризиків не означає, що неодмінно буде завдано шкоди.
- 2) Активно цікавитися тим, що роблять діти в Інтернеті, який тип контенту вони переглядають, надсилають або створюють, якими послугами та платформами вони користуються і в які бавляться ігри, а також з якими людьми вони

спілкуються. Батькам завжди корисно самим спробувати скористатися тими послугами, якими користуються їхні діти.

3) Батькам слід вивчити питання про те, якими є хороші навчальні та розважальні вебсайти та ігри, котрі вони могли б використовувати зі своїми дітьми. Гарний вебсайт або гра відрізняються тим, що в них є окрема сторінка, присвячена питанням безпеки, зі зрозумілими посиланнями, механізмами подання скарг та вказівками для дітей і молодь, а також їх батьків/опікунів.

4) Підтримувати регулярний, щирий та відкритий діалог з дітьми і молодими особами на актуальні для їхнього віку теми, які повинні з часом змінюватися.

5) Переконатися, що дитина знає, коли варто звернутися за допомогою і до кого. Це може бути їхній батько, вчитель або будь-яка інша доросла людина, якій вони довіряють. Слід домовитися про правило, що в разі будь-якого неприємного інциденту діти мають обговорити його з дорослим, якому вони довіряють.

6) Розробити правила для всієї родини щодо використання підключених до Інтернету пристроїв і пам'ятати про те, що у своїй поведінці в цифровому середовищі діти беруть приклад з батьків.

7) Вжити заходів для того, щоб діти дотримувалися збалансованої «цифрової дієти», тобто щоб вони проводили час в Інтернеті з користю, займаючись різними видами діяльності, зокрема, навчання, творчість та спілкування в позитивному сенсі. Використовувати вбудовані інструменти для відстеження статистики за кількістю часу, що витрачається на різні програми та послуги.

8) Стати впевненими користувачами пристроїв та навчити своїх дітей. Існує ціла низка інструментів, які можуть допомогти батькам в управлінні підключеними до мережі пристроями – як удома, так і за його межами.

9) Пояснити дітям, що не можна повідомляти свої паролі доступу друзям або братам і сестрам. Звертати увагу на те, коли і де вони повідомляють свою персональну інформацію – наприклад, в загальнодоступному профілі має сенс використовувати деперсоніфіковані зображення як фотографії профілю і вказувати мінімум персональної інформації, такої, як вік, школа та місце проживання.

10) Не потрібно вважати, що в Інтернеті геть усі бажають заподіяти вашій дитині шкоду. Як правило, дитячі веб-сайти безпечні й надають неабиякі можливості для творчої соціалізації та навчання вашої дитини, однак варто лишатися залученим і пильним.

11) Зберігайте спокій і не робіть поспішних висновків, якщо ви почули або побачили щось, що стурбувало вас в поведінці вашої дитини або в поведінці одного з його онлайн-друзів. Не слід погрожувати, що ви позбудетеся

пристроїв або відберете їх, оскільки для декого з молоді вони є найважливішими інструментами соціалізації. Якщо ваші діти побоюватимуться, що в них відберуть пристрої, вони, швидше за все, менш охоче будуть розповідати вам про свої проблеми і переживання.

12) Здатність впоратися з неприємностями і робити висновки є найважливішим елементом формування стійкості до впливу цифрового середовища. Коли діти в цифровому середовищі наражаються на ризики або їм заподіюється шкода, батьки можуть допомогти їм знайти способи впоратися з цією ситуацією, щоб вони в подальшому могли в міру можливості безпечно користуватися благами онлайн-середовища, уникаючи при цьому ізоляції.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) змінили стиль життя сучасної людини. Вони дають нам змогу спілкуватися в режимі реального часу й отримувати транскордонний та практично необмежений доступ до інформації і широкого спектру інноваційних послуг.

Водночас ці технології створюють нові можливості для експлуатації та зловживань. За відсутності належних заходів захисту діти та молодь – які є одними з найбільш активних користувачів Інтернету – наражаються на ризик нав'язливого схиляння до дій сексуального характеру і домагань, а також небажаного впливу жорстокого контенту, контенту сексуального характеру та інших травмуючих матеріалів. Без відповідних механізмів, що створюють безпечну кіберзлочинність, діти та молодь залишатимуться вразливими. Незважаючи на зростаючий рівень обізнаності про ризики, пов'язані з небезпечним використанням ІКТ, в цій області ще належить виконати значну роботу. Тому надважливо, щоб батьки обговорювали і вирішували разом з дітьми та молодими особами, що є для них прийнятним та безпечним при використанні таких технологій, а також у чому полягає відповідальна поведінка при використанні ІКТ. Діючи спільно, батьки, діти та молодь зможуть користуватися перевагами ІКТ, зводячи до мінімуму можливі небезпеки для дітей та молоді.

Інструменти батьківського контролю

Програмне забезпечення, яке дозволяє користувачам (зазвичай батькам) контролювати деякі функції комп'ютера чи іншого пристрою, здатного підтримувати зв'язок з Інтернетом. Зазвичай такі програми дозволяють обмежувати інтернет-доступ до певних видів або категорій вебсайтів або онлайн-послуг. Деякі також мають налаштування часу, тобто пристрій можна налаштувати так, щоб він під'єднувався до Інтернету лише у певні проміжки часу. Досконаліші версії дозволяють вести запис усіх текстових повідомлень, що надсилаються або отримуються через пристрій. Зазвичай такі програми захищені паролями.

ChildWebGuardianPro – безкоштовний інтернет-фільтр, який має багато функцій, ідеться про фільтрування змісту, блокування порно, заборону сайтів і загалом доступ до інтернету за графіком, журнал відвідин сайтів, чорні та білі списки. Програма продуктивна в контролі часу. Вона автоматично підраховує час, проведений за комп'ютером, і вимикає його по завершенні ліміту. Розклад

можна сформувати самим, наприклад, «можна лише після 16-ї», «можна не більше як 15 годин на тиждень», «можна не більше як годину за раз, із перервою на дві години», «можна у вихідні з 11-ї до 20-ї, але не більше як п'ять годин на день». Якщо дітей кілька, то для кожного є змога робити профіль зі своїми обмеженнями.

Teentor - вітчизняний програмний продукт. Пропонує функції контролю за часом, який проводить дитина за комп'ютером, віддалений контроль за її діяльністю (зокрема, скріншоти екрана та перелік ресурсів, які відвідувала дитина), перехоплення листування. Програма платна, від 39 до 119 грн на місяць. Ціна залежить від кількості користувачів, за якими треба стежити, і частоти звітування за діяльністю користувача.

KidsControl 1.6 дає змогу обмежити доступ до певних ресурсів за категоріями: сайти з дорослим умістом, онлайн-ігри, форуми тощо. Є опція встановлення контролю на доступ до мережі по днях та годинах. Окрім цього, програма щодня звітує про відвідані сайти, контролює час перебування на конкретному ресурсі, контролює також обсяг трафіка. Є змога зробити кілька профілів на гаджеті та встановити контроль за кількома членами родини (наприклад, різновікові діти). Є безплатна тестова версія й платна ліцензована.

TimeBoss – програма з акцентом на контроль часу, проведеним за комп'ютером, хоча є опція обмеження доступу до певних папок та файлів на комп'ютері. Та регулювання перебування перед екраном – основна функція. Дає змогу обмежувати час відвідування конкретного ресурсу, наприклад соцмережі ВКонтакті. Доступна в безкоштовній тестовій і платній ліцензованій версії. Одна ліцензія дає змогу контролювати три комп'ютери. Зручна тим, що є можливість її встановити так, аби дитина й не підозрювала про факт існування цієї програми, вона є доступною до редагування лише «Босу»-адміну.

У **Windows 10** у налаштуваннях системи батьки можуть створювати обліковий запис дитини та керувати ним із будь-якого пристрою просто в інтернеті (забороняти певні сайти, ігри, програми), можуть дивитися історію веб-перегляду дитини, установлювати таймер роботи за комп'ютером. Але важливо наголосити: хоча можливостей багато, використовувати їх насильно не варто: краще знайти спільну мову й разом із дитиною узгодити необхідність тих чи інших обмежень. Адже сучасні діти неймовірно прогресивні та за бажання можуть або обійти батьківський контроль, або скористатись іншим гаджетом, де ці функції не ввімкнено.

Література :

1.

<https://la-strada.org.ua/download/navchalno-metodychnyj-posibnyk-dlya-mediatoriv-ta-mediatorok-odnolitkiv-vyrishuyu-konflikty-ta-buduyemy-navkolo-sebe-bazovi-navychky-mediatsiyi-odnolitkiv-navchayuchys-navchaj?fbclid=IwAR0T8G0RsikA9oW2MWRHSilUEP8g5-zKcnBGaXw4yry84eOk6jR8SY1OTsY>

2. <https://ms.detector.media/media-i-diti/post/17001/2016-07-13-14-instrumentiv-batkivskogo-kontrolyu-v-onlayni-dodatky-brauzery-programy/>
3. https://thedigital.gov.ua/storage/uploads/files/news_post/2021/1/za-initsiativi-mintsifri-pidgotuvali-rekomendatsii-shchodo-zakhistu-ditey-u-tsifrovomu-seredovishchi/COP-Guidelines-for-Parents-Educators-UAfin.pdf
4. <https://betterinternetcentre.org/?p=610>